

Панування російської мови в українському інформаційному просторі може зумовлюватися не лише небажанням переходити з «язика на мову», а й через зовнішні чинники, що контролюють соціальні мережі. Проте важливо зрозуміти, що розвиток інформаційної культури в Україні повинен здійснюватися українською мовою, оскільки це є ключовим фактором у формуванні національної самоідентифікації та зміцненні національної свідомості. Тому українською мовою повинен бути створений та поширюваний контент, який забезпечуватиме інформаційну самодостатність українського суспільства.

Щодо прикладів впливу зовнішніх чинників, нещодавно стало відомо, що у Twitter можна приховувати дописи, в яких йдеться про війну в Україні. Це зауважили розробники, які проаналізували вихідний код соціальної мережі. «Twitter проти України. Днями виклали у відкритий доступ свій вихідний код. Кмітливі розробники швидко знайшли в ньому принципи пониження у видачі постів про “українську кризу” – тобто усіх постів на тему України», – зазначив на своїй сторінці у Facebook Єгор Валовскі [3].

Сучасна Україна працює на багатьох фронтах, одним із яких є інформаційний. Одним із головних завдань цього фронту є не лише поширення українського контенту, а й захист медіапростору від так званих «фейків». Інформаційна культура громадян є ключовим фактором у боротьбі з дезінформацією та забезпеченні сталого розвитку нації. Якщо громадяни мають високу інформаційну культуру, вони можуть критично оцінювати інформацію, яку отримують, та відрізнити правду від брехні.

Отже, інформаційна культура є важливим елементом національної безпеки і допомагає у збереженні та розвитку культурної спадщини України.

#### Список використаних джерел

1. Желанова В. В., Матвієнко О. В. Національно-культурна ідентичність особистості: сутність та структура. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 49. Том 1. 2022. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41827/1/V\\_Zhelanov\\_O\\_Matviyenko\\_IP.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41827/1/V_Zhelanov_O_Matviyenko_IP.pdf)
2. Українська мова у соцмережах: що змінилося після початку повномасштабної війни? URL: <https://ukrcontent.com/reports/ukrainska-mova-u-socmerezah-shho-zminilosya-pislya-pochatku-rovnomashtabnoi-vijni.html> (дата звернення: 04.04.2023).
3. Юлія Сабадишена. Згадка про Україну у Twitter може викликати пониження в переглядах – оприлюднили вихідний код. URL: [https://dou.ua/lenta/news/twitter-against-ukraine/?from=telegram&utm\\_source=telegram&utm\\_medium=social](https://dou.ua/lenta/news/twitter-against-ukraine/?from=telegram&utm_source=telegram&utm_medium=social) (дата звернення: 12.04.2023).



**Ребенюк Андрій Леонідович**

(*наук. керівник – д-р філол. наук, професор Лукаш Г. П.*)

*Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

#### СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

Сьогодні дисципліна «Документознавство» становить собою значну природну сукупність знань і постійно перебуває на етапах свого формування та розвитку. У цій галузі є багато різних дискусій щодо різних підходів дослідників до визначення комплексної структурованої системи про поняття «документ» та «документознавство» [1].

У середині 1990-х рр. на шпальтах «Вісника Книжкової палати» (1996 р.) уперше з'явилися публікації, присвячені детальному обговоренню наповнення змісту спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» професійно орієнтованими дисциплінами. Одними з перших, хто оприлюднив результати колективних пошуків відповіді на нагальні питання організації, є Н. Кушнарєнко, В. Ільганаєва, А. Соляник та ін. Насамперед важливу роль у роз-

робі загальнодокументознавчих питань відіграли П. Отле, Ю. М. Столяров, Н. М. Кушнарєнко, Н. Б. Зінов'єва, С. Г. Кулєшов, Г. М. Швецова-Водка, М. С. Слободяник та ін. [2].

Відмінність документознавства від бібліографознавства, бібліотекознавства й архівознавства полягає в тому, що документ є головним об'єктом його дослідження. Інші об'єкти є, так би мовити, похідними й другорядними, і серед них сфери створення, функціонування, використання документів, тобто практичної роботи з документами. Об'єктом документології як навчальної дисципліни визначали документне середовище ноосфери як «мету глобальної системи, що охоплює всю сукупність закріпленої на матеріальних носіях семантичної інформації» [5, с. 112].

У сучасних концепціях документознавства центром виступає документ – основний змістовий елемент документальної інфраструктури суспільних сфер життєдіяльності [3].

Згідно з таким баченням, документознавство вивчає максимально широко коло документів на різних носіях і потреби суспільства в інформації, що передається з допомогою цих документів у просторі і часі. Проте іншу думку має визначний вчений, професор Ю. Столяров, який вводить до наукового обігу поняття «енергетичний документ», без будь-яких формальних обмежень його наповнення і ознак, що фактично ставить знак рівності між інформацією і документом. На основі цього виділяють такі види документознавства: сучасне (комплекс наукових дисциплін, орієнтованих на всебічне вивчення документа в широкому контексті, а також різноманітних утворень документів, що формують документну інфраструктуру суспільства), електронне (електронний документ як складник документної інфраструктури суспільства), управлінське (управлінський документ як база інформаційної підтримки теорії і практики менеджменту) тощо [4].

Наведемо такі концепції сучасного документознавства:

- концепція професора Ю. М. Столярова: вчений визначив два основні методологічні підходи до теоретичного вирішення завдання про місце документознавства в системі наук, доводить, що ця галузь за своєю суттю є наукою та дисципліною соціального (антропологічного) циклу;

- концепція професора Н. Б. Зінов'євої: документознавство визначається як фундаментальна і одночасно прикладна наукова дисципліна [2; 4];

- концепція професора А. М. Сокової: автор робить висновок, що об'єктом наукової дисципліни є «всі види, жанри і форми документів». Однак більш конкретний його зміст – це функціонуюча документація [2; 4];

- концепція професора Н. М. Кушнарєнко: документознавство складається з трьох розділів: теорії документа, історії документа та теорії документно-комунікаційної діяльності. До теорії документа вона подала синонімічну назву – «документологія» [2; 4; 5];

- концепція професора С. Г. Кулєшова: науковець виділяє надбудову для всіх наук документально-комунікаційного циклу: документознавство складається не з наукових дисциплін, а з розділів, як-от «Концепції документа», «Функції документа», «Основні етапи розвитку документа», «Загальні проблеми створення, зберігання та функціонування документа»;

- концепція професора М. С. Слободяника: на його думку, документознавство – це «комплекс наукових дисциплін, орієнтованих на всебічне вивчення документа в широкому контексті, а також різноманітних утворень документів, що формують документну інфраструктуру суспільства»;

- концепція професора Г. М. Швецової-Водки: дослідниця репрезентує власний погляд на місце документознавства в системі наук та його структуру, запропонувавши йти не від внутрішньої структури документознавства, а від його місця серед суміжних галузей знання [2; 4].

Підсумовуючи, можна зазначити, що наука «документознавство» – це концепція управління. Порівняно з більшістю наукових дисциплін, документознавство – наука нова, започаткована на межі багатьох інших у ХХ столітті в Європі.

Документознавство як наукова дисципліна, розглядаючи інформацію як семантичний базовий елемент документа, зосереджує увагу на таких аспектах аналізу інформаційних процесів: онтологічному, гносеологічному, аксіологічному.

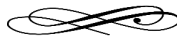
Розуміння інформації здійснюється через ствердження єдності інформації та інформаційного підходу, яке виражається в тому, що інформація є результатом інформаційного підходу до пізнання реальної дійсності, і навпаки, інформаційний підхід неможливий без оперування поняттям інформації. Первинним у цій єдності є інформаційний підхід, тобто методологічний засіб вивчення об'єктивного світу, а інформація – базове поняття означеного підходу, конкретний зміст якого не задано апіорі, а варіюється залежно від поставленого пізнавального завдання [6].

Документознавство (як самостійна наукова дисципліна) і документалістика розвиваються паралельно, вирішуючи свої завдання, маючи власні об'єкти і предмети дослідження та проблеми розвитку. Документознавство визначається як інтегральна наукова дисципліна про документ і документально-комунікаційну діяльність, теоретичну частину якої становить документологія.

Більшість із зазначених документознавців стали прихильниками документологічної версії документознавства (Н. Кушнарєнко, М. Слободяник, Г. Швецова-Водка). Але когорта науковців поповнювалася прихильниками книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства, що наклало відбиток на загальні погляди на документознавство. Останнім часом підкреслюється необхідність адаптації чистої науки до конкретної сфери практичної роботи з документами.

### Список використаних джерел

1. Документознавство. Загальне документознавство. Сучасні концепції науки про документ. URL: <https://cutt.ly/920XWj3>
2. Нілова І. Документознавство як наукова дисципліна. *Вісник Книжкової палати*. 2005. № 4. С. 27–30.
3. Дослідження структури сучасного вітчизняного документознавства та його місця серед інших наук документального циклу. URL: <https://studfile.net/preview/5043682/page:2/>
4. Кулешов С. Г., Барабаш В. А., Глебова Л. В. Сучасне документознавство за кордоном: навчальний посібник з курсу «Документознавство». Частина перша: Сучасна документологія (неодOCUMENTАЦІЯ) за кордоном. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 120 с.
5. Кушнарєнко Н. Внутріпредметна і міжпредметна інтеграція дисциплін документознавчого циклу. *Вісн. ХДАК*: збірн. наук. праць. 2003. Вип. 13. С. 109–114.
6. Палеха Ю. Загальна класифікація документа: пропозиції щодо вдосконалення. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022, № 3. С. 37–49.



*Слободянюк Ангеліна Олександрівна*  
(наук. керівник – д-р філол. наук, професор Лукаш Г. П.)  
*Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

### ІНТЕРФЕРЕМИ У ДОКУМЕНТАХ: ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕННЯ НОРМ СЛОВОВЖИВАННЯ

У час потужної інформатизації суспільства і підвищення статусу рідної мови у світі особливо важливим компонентом професійного успіху стає дотримання мовної культури. Отже, успішний професійний портрет документознавця, який безпосередньо має справу з текстовим контентом, формують не лише базові професійні знання, а й мовна освіченість фахівця як свідомого виконавця своїх національних обов'язків. Але досить часто у процесі взаємодії мовних систем за умови двомовності відбувається мимовільне перенесення, накладання ознак однієї